

S t a n o v i s k o

hlavného kontrolóra obce k návrhu rozpočtu obce Huncovce na roky 2024 - 2026

V súlade s § 18f, ods. 1, písm. c) zákona Slovenskej národnej rady č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov a podľa ustanovení § 9, ods.1 zákona č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy v znení neskorších predpisov, predkladám týmto, Obecnému zastupiteľstvu obce Huncovce, stanovisko k **návrhu** viacročného rozpočtu obce vrátane programového rozpočtu obce Huncovce, na roky 2024 – 2026.

Viacročný rozpočet tvorí rozpočet na príslušný rozpočtový rok, rozpočet na rok nasledujúci po príslušnom rozpočtovom roku a rozpočet na ďalší nasledujúci rok po roku nasledujúcom po príslušnom rozpočtovom roku.

Cieľom programového rozpočtovania v územnej samospráve je prehľadný rozhodovací proces, presné definovanie účelu vynakladania verejných zdrojov a očakávaných výsledkov, ako aj definovanie zodpovednosti správcov verejných prostriedkov za ich rozdelenie, pri posúdení efektívnosti a účinnosti vynakladania verejných zdrojov.

Programový rozpočet je zostavený v programovej štruktúre, výdavky rozpočtu sú zaradené do 13 programov a v rámci programov do 60 podprogramov (pre rok 2024 je aktívnych 54 podprogramov). Prvky ani projekty programového rozpočtu nie sú v programovej štruktúre navrhnuté. Štruktúra programového rozpočtu na úrovni programov a podprogramov však dostatočne pokrýva všetky činnosti obce.

Príslušné programy a podprogramy obsahujú zámery, ciele a merateľné ukazovatele. Účely vynakladania verejných zdrojov aj merateľné ukazovatele sú navrhnuté vhodné. Programové členenie je doplnené existujúcou platnou rozpočtovou klasifikáciou a o bližšie vysvetlenie charakteru výdavkov jednotlivých programov, resp. podprogramov.

Rozpočtový proces územnej samosprávy je regulovaný ustanoveniami ústavného zákona č. 493/2011 Z.z. o rozpočtovej zodpovednosti, zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení, zákona 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov, zákona č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy, zákona 564/2004 Z. z. o rozpočtovom určení výnosu dane z príjmu územnej samospráve, nariadenia vlády SR č. 668/2004 Z. z. o rozdeľovaní výnosu dane z príjmu územnej samospráve, zákona č. 582/2004 Z. z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady, zákona č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení, všetko v znení neskorších predpisov.

Okrem toho rozpočtový proces v podmienkach obce Huncovce upravuje interný predpis Zásady hospodárenia s finančnými prostriedkami č. 3/2020.

Predložený návrh rozpočtu zabezpečuje, v rámci ekonomickej klasifikácie rozpočtovej klasifikácie, rovnorodé triedenie príjmov a výdavkov, vrátane ich vecného vymedzenia a

vrátane finančných operácií s finančnými aktívami. Rozpočtová klasifikácia, v zmysle § 4 ods. 4 zákona NR SR č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov, bola dodržaná.

Príjmy obce sú spracované podľa ekonomickej klasifikácie, do rozpočtu určeného na schvaľovanie obecným zastupiteľstvom boli pripravené v rozdelení na bežné príjmy, kapitálové príjmy a príjmové finančné operácie, s členením až do úrovne položiek, resp. podpoložiek ekonomickej klasifikácie. Vlastné príjmy rozpočtových organizácií sú v návrhu rozdelené na materskú školu a základnú školu. V zmysle zásad hospodárenia s finančnými prostriedkami č. 3/2020 boli rozpísané do úrovne položiek, resp. podpoložiek ekonomickej klasifikácie. Príjmové finančné operácie nevstupujú do prebytku rozpočtu obce, ich účelom je krytie schodku kapitálového rozpočtu alebo v prípade základnej a materskej školy krytie stavu potravín a potravinového účtu k poslednému dňu kalendárneho roka. V rozpočte nie je plánovaný žiaden presun čerpania výdavkov financovaných zo štátneho rozpočtu z roku 2023 do roku 2024.

Bežné výdavky, kapitálové výdavky a výdavky z finančných operácií sú v rámci sumárneho prehľadu programového rozpočtu rozlíšené podľa príslušného programu a podprogramu. Výdavky boli spracované na úrovni hlavnej kategórie ekonomickej klasifikácie rozpočtovej klasifikácie. Výdavky rozpočtových organizácií budú po schválení rozpočtu následne rozpísané v samostatných rozpočtoch rozpočtových organizácií. V rozpočte sú uvažované aj výdavkové finančné operácie v rokoch 2024 – 2026 na splácanie istiny úveru prijatého za účelom kúpy pozemku pre IBV. Pôvodná návratná finančná výpomoc od Ministerstva financií SR na krytie výpadku príjmov z roku 2020 bola v roku 2023 odpustená, takže nebude splácaná. Výdavkové finančné operácie nevstupujú do schodku rozpočtu obce.

Okrem rozpočtu na roky 2024-2026 obsahuje návrh rozpočtu aj skutočné čerpanie za roky 2021 a 2022, rozpočet roku 2023 a očakávanú skutočnosť roku 2023. Návrh rozpočtu tak plne spĺňa formálne náležitosti uvedené v čl. 9 ústavného zákona č. 493/2011 Z.z. o rozpočtovej zodpovednosti v znení neskorších predpisov.

Základom pre spracovanie rozpočtu ako takého bolo zadefinovanie východísk a možností rozpočtu – príjmov na príslušný rozpočtový rok, ako aj východísk na nasledujúce dva po sebe idúce roky. Rozpočet bol v príjmovej časti pripravený na základe dostupných informácií o predpokladanom výnose dane z príjmu územnej samosprávy s tým, že tento návrh bol upravený na vyššiu sumu z dôvodu, že vládny návrh rozpočtu je výrazne konzervatívny z dôvodu nutnosti prípravy vyrovnaného rozpočtu vyplývajúceho z tzv. dlhovej brzdy. To by malo za následok výrazný pokles ekonomiky, zamestnanosti a miezd a následne veľký negatívny dopad na výšku podielových daní pre obce a mestá. Nová vláda avizovala, že pripraví iný rozpočet, aj napriek tomu je plánovaná suma podielu na výnose dane z príjmu vystavená vysokej miere neurčitosti. Väčší problém však bude od roku 2025, nakoľko pre obce nie je uvažovaný podiel na dani z príjmov právnických osôb, ktorý bol mimoriadne schválený na roky 2023 a 2024. Do návrhu rozpočtu zapracované najmä výdavky na základné, pravidelne sa opakujúce činnosti obce. Bez zmeny legislatívy v prospech financovania samospráv bude v roku 2025 nereálne zvyšovanie miezd a bude veľmi problematické zabezpečiť všetky plánované činnosti obce. Riziká vo výdavkovej časti rozpočtu boli zahrnuté v primeranej výške, nie je však zahrnuté riziko zavedenia povinnosti

úpravy odpadu pred skládkovaním. Táto povinnosť by mala platiť od 1.1. 2024, bol spustený legislatívny proces odkladu tejto povinnosti, no zatiaľ nie je známe, od kedy bude platiť. Okrem toho sú plánované kapitálové výdavky na aktivity, pričom niektoré z týchto aktivít boli rozpracované alebo začaté v roku 2023, resp. v predchádzajúcich rokoch..

Konštatujem, že predložený návrh rozpočtu bol spracovaný na základe ustanovení zákonov o rozpočtových pravidlách a na základe interného predpisu upravujúceho proces zostavenia návrhu rozpočtu.

Základné makroekonomické ukazovatele ekonomiky v čase tvorby návrhu rozpočtu predpokladajú výrazný pokles zamestnanosti a iba minimálny rast nominálnych miezd. Tieto ukazovatele však boli prognózované pre vyrovnaný rozpočet verejnej správy. Nová vláda avizovala, že pripraví iný rozpočet, nakoľko nie je povinná zostaviť vyrovnaný rozpočet (po vymenovaní novej vlády platí výnimka z tzv. dlhovej brzdy), v čase zostavenia rozpočtu obce však neboli známe podrobnejšie informácie. Z uvedeného dôvodu je plánovaná suma podielu na výnose dane z príjmu zvýšená o 7% oproti pôvodnému vládne návrhu, je však vystavená vysokej miere neurčitosti. Rozpočtovaný podiel na dani z príjmu fyzických osôb je aj po zvýšení výrazne nižší ako očakávaná skutočnosť roku 2023! Rozpočet tak nedokáže vykryť riziká vo výdavkovej časti spojené s povinnosťou úpravy komunálneho odpadu pred skládkovaním alebo zo zvyšovaním miezd vo verejnej správe.

Návrh rozpočtu obce bol zostavený na základe (pôvodného) vládneho návrhu rozpočtu verejnej správy na roky 2024 – 2026 určujúcich rast hospodárstva, zohľadňujúcich vývoj zamestnanosti, rast nominálnych miezd a rast inflácie. Predpoklad Ministerstva financií pre vývoj dane z príjmu fyzických osôb bol z vyššie uvedených dôvodov zvýšený o 7%.

Financovanie školských zariadení v rámci originálnych kompetencií je navrhnuté tak, aby všetky finančné prostriedky určené v podiele dane z príjmu fyzických osôb pre oblasť školstva boli použité pre oblasť školstva. Problematické je financovanie väčšiny školských zariadení financovaných prostredníctvom podielu na dani z príjmov fyzických osôb – materskej školy, školského klubu detí, školskej jedálne. Problém z financovaním týchto zariadení je ovplyvnený nízkou prognózou tejto dane. Financovanie týchto školských zariadení sa v roku 2024 podarilo vyriešiť tak, aby obec nemusela na školstvo doplácať z iných zdrojov, avšak za cenu toho, že negeneruje rezervu na kapitálové výdavky v oblasti školstva. Od roku 2025 nebude možné bez legislatívnych zmien zostaviť reálne rozpočty pre tieto školské subjekty (nie je možné napríklad pokryť žiadne prípadné zvyšovanie miezd).

Pri financovaní základnej školy v rámci preneseného výkonu štátnej správy (zabezpečenie vzdelávacieho procesu) je v rozpočte zahrnuté aj využitie vlastných príjmov základnej školy. Rozpočet nepredpokladá výraznejšie výkyvy v počtoch žiakov, resp. detí v rokoch 2024 až 2026.

B e ž n ý rozpočet obce pre rok 2024 je v predložennom návrhu koncipovaný ako mierne schodkový (vo výške – 2 500 eur), schodok je však v plnej miere financovaný príjmami finančných operácií (vo výške 2 500 eur), ktorými je rozpočtovaný presun nepoužitých finančných prostriedkov z roku 2023 (výška stavu potravín a potravinového účtu k poslednému dňu kalendárneho roka v základnej škole a materskej škole). Nasledujúce

rozpočtové roky 2025 a 2026 sú taktiež mierne schodkové, pričom tieto schodky sú taktiež kryté rozpočtovaným presunom nepoužitých finančných prostriedkov z predchádzajúceho roka (výška stavu potravín a potravinového účtu k poslednému dňu kalendárneho roka v základnej škole a materskej škole).

K a p i t á l o v ý rozpočet, v súlade s možnosťami príjmov a potrebami realizácií, sa predpokladá v roku 2024 ako schodkový, so zapojením príjmových finančných operácií. Rozpočtové roky 2025 a 2026 sú plánované ako vyrovnané s tým, že pre veľkú mieru neistoty budúceho vývoja nie sú plánované žiadne kapitálové príjmy ani výdavky.

Pre rok 2024 sú navrhnuté príjmové finančné operácie – použitie rezervného fondu v celkovej výške 358 112 eur, pričom suma 290 420 eur je plánovaná na financovanie časti kapitálových výdavkov. Okrem toho sa časť rezervného fondu vo výške 67 692 eur plánuje použiť na financovanie výdavkovej finančnej operácie – splátky úveru na zakúpenie pozemkov pre IBV - lokalita „za školou“. Nie je plánovaný žiaden presun nevyčerpanej dotácie získanej v roku 2023 do roku 2024. Plánované sú príjmy finančných operácií v základnej škole a v materskej škole na krytie stavu potravín a potravinového účtu k poslednému dňu kalendárneho roka (v základnej škole vo výške 1 000 eur, v materskej škole vo výške 1 500 eur.) V rokoch 2025-2026 rozpočet uvažuje so zapojením rezervného fondu len na splátky úveru na zakúpenie pozemkov pre IBV - lokalita „za školou“. Okrem toho taktiež počíta so zapojením finančných operácií základnej školy a materskej školy na krytie stavu potravín a potravinového účtu k poslednému dňu kalendárneho roka.

Finančné prostriedky určené fiškálnou decentralizáciou a ďalšie uvažované daňové a nedaňové príjmy a finančné prostriedky zo štátneho rozpočtu budú používané na zabezpečenie základných samosprávnych kompetencií v oblasti výkonu samosprávy podľa zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení, ako aj na úhradu ďalších nutných potrieb obce vo výdavkovej oblasti.

Rozborom jednotlivých rozpočtovaných položiek v príjmovej oblasti rozpočtu je možné skonštatovať, že celkové rozpočtované bežné príjmy nie sú v rokoch 2024-2026 zastabilizované (v roku 2025 ešte klesnú a rásť začnú až v roku 2026). Tento vývoj je výrazne ovplyvnený daňovými príjmami, ktoré začnú rásť až v roku 2026. Suma grantov a transferov v roku 2025 klesne a v roku 2026 ostane na tej istej úrovni. Pokles sumy grantov a transferov je to spôsobený tým, že rozpočtované sú len také dotácie, u ktorých je známe, že budú obci poskytované aj v rokoch 2025-2026. U dotácií na prenesený výkon štátnej správy sú sumy týchto dotácií v rokoch 2025-2026 orientačné. Podľa výšky dotácií sú rozpočtované aj príslušné výdavky financované z týchto dotácií. Kapitálové príjmy sú rozpočtované vo forme príjmu z predaja stavebných pozemkov v IBV - lokalita „za školou“ v roku 2023 a dotácie na investíciu pre rok 2023 (pre oddychovú zónu na cyklotrase).

Podiel očakávaných vlastných (daňových aj nedaňových) bežných príjmov voči celkovým bežným príjmom roka 2024 je plánovaný na 41,87%, v rokoch 2025 a 2026 sa predpokladá mierne vyšší podiel – 42,72% v roku 2025, 44,85% v roku 2026. Rozsah plánovaných vlastných kapitálových príjmov je v roku 2024 plánovaný na 12,48% z celkových príjmov (bez príjmov finančných operácií). V rokoch 2025 a 2026 nie sú plánované žiadne vlastné kapitálové príjmy. Kapitálové dotácie sú plánované v roku 2024 vo

výške 0,98% z celkových príjmov (bez príjmov finančných operácií), pre roky 2025 a 2026 nie sú plánované žiadne kapitálové dotácie.

Výška príjmov z daní z nehnuteľnosti je v rokoch 2024-2026 rozpočtovaná na vyššej úrovni ako boli tieto príjmy rozpočtované v roku 2023. Je to z toho dôvodu, že v roku 2023 bola táto daň zvýšená, v rozpočte pre rok 2023 však ostala zahrnutá predpokladaná suma bez zvýšenia. Pre roky 2024 nie je plánované zvýšenie dane z nehnuteľností. Pri miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady je však plánované každoročné zvýšenie z dôvodu nutnosti reagovania na výrazný nárast výdavkov na zvoz a likvidáciu komunálnych odpadov. Príjmy pre rok 2023 boli nastavené veľmi optimisticky, preto pre rok 2024 nie je plánovaná vyššia suma napriek plánu zvýšenia tohto poplatku.

Podiel nedaňových príjmov v rokoch 2024 - 2026 je mierne rastúci. Oproti roku 2023 je plánovaný vyšší príjem z prenájmu nehnuteľností. Okrem sú plánované výraznejšie vyššie príjmy z úrokov, nakoľko úroky na vkladových produktoch sa výrazne zvýšili. Obec tak vie zaujímavavo zhodnocovať finančné prostriedky rezervného fondu. Nedaňové príjmy sú plánované realisticky na základe očakávaných príjmov roka 2023 s tým, že do výšky príjmu z prenájmu nehnuteľností je zahrnutá inflácia a do príjmov z úrokov aktuálne úrokové sadzby za vklady v banke. V rozpočte nie sú zladené príjmy a výdavky na nakladanie s odpadovými vodami tak, obec tak generuje stratu z prevádzkovania čistiarne odpadových vôd. Vzhľadom k tomu, že výdavky vysoko prevyšujú príjmy, bude potrebné prehodnotiť výšku sadzby za stočné.

V predloženom návrhu rozpočtu sú cudzie bežné príjmy (dotačné zdroje) plánované pre rok 2024 v objeme 2 211 101 eur, čo voči očakávanej skutočnosti roka 2023 predstavuje nárast o 12,20 %. V nasledujúcich dvoch rozpočtových rokoch 2025 a 2025 je rozpočtovaná nižšia suma dotácií z dôvodu nejasného financovania niektorých projektov (asistenti učiteľa v ZŠ, príspevok na ubytovanie pre odídencov z Ukrajiny) alebo ich ukončenia (vzdelávacie projekty v ZŠ a MŠ). Niektoré dotácie budú v roku 2024 jednorazové (voľby). Väčšina bežných dotácií je určená pre základnú a materskú školu.

Programový rozpočet, v rámci svojich možností, pokrýva nevyhnutné bežné výdavky na zabezpečenie činnosti miestnej samosprávy vo všetkých jej oblastiach, najmä na výkon samosprávnych pôsobností obce, výdavky na činnosti súvisiace s riadnym hospodárením s majetkom obce - na správu, údržbu, udržanie a rozvoj majetku obce, na zabezpečenie výstavby, údržby a správy miestnych komunikácií, verejných priestranstiev, cintorína, kultúrnych, športových a iných akcií,... Takmer všetky potreby boli rozpočtované v nevyhnutnej miere a nie je zabezpečenie krytie prípadných zvýšených výdavkov (napríklad výdavky spojené s povinnosťou úpravy komunálneho odpadu pred skládkovaním alebo zvýšenie miezd vo verejnej správe).

Z celkových výdavkov je v roku 2024 určených na zabezpečenie originálnych a prenesených kompetencií obce za oblasť školstva 53,44%, v roku 2025 64,06% a v roku 2026 62,97%. Z týchto údajov je evidentné, že výdavky na školstvo dlhodobo tvoria výraznú časť obecného rozpočtu. V roku 2024 je tento podiel pod 60% z dôvodu rozpočtovania väčších investičných akcií obce.

V rozpočte sú plánované účelové dotácie pre športové kluby vo výške 9 100 eur a pre dobrovoľný hasičský zbor vo výške 9 420 eur, plánované sú však aj finančné prostriedky pre zabezpečenie kultúrnych a športových podujatí (kultúrne podujatia 7 800 eur, športové podujatia 11 102 eur). V rokoch 2025 a 2026 sú plánované tieto výdavky vo výrazne nižšej úrovni z dôvodu výrazného zníženia príjmu obce z podielu na dani z príjmu fyzických osôb. Rozpočet pre roky 2025 a 2026 je výhľadový a dotácie sa môžu upraviť, ak sa zlepší financovanie obce. Z dotácií sú plánované ešte dotácie na opravu a údržbu kultúrnych pamiatok vo výške 1 000 eur pre roky 2024 – 2026 (v upravenom návrhu rozpočtu). Oblasť poskytovania dotácií, v zmysle § 7 ods. 4 a 6 zákona 583/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy v znení neskorších právnych predpisov rieši aj všeobecne záväzné nariadenie obce Huncovce č. 11/2021. **Upozorňujem**, že použitie dotovaných finančných prostriedkov je možné len na základe jednoznačného písomného vymedzenia účelu poskytnutia dotácie. Na ich poskytnutie obec nemôže použiť finančné prostriedky získané návratnými zdrojmi financovania alebo iným spôsobom, ktorým by sa zvýšil celkový dlh obce. Dotácie sa poskytujú na základe žiadosti a dokladov preukazujúcich splnenie podmienok na poskytnutie dotácie, ustanovených daným zákonom alebo osobitným predpisom.

V rozpočtovom roku 2024 ani v rokoch 2025 – 2026 nie je plánované prijatie žiadneho úveru. Obec však bude k 1.1. 2024 evidovať úverovú zaťaženosť vo výške 203 036 eur z úveru na odkúpenie pozemkov do majetku obce pre IBV v lokalite „za školou“ prijatého v roku 2019. Pôvodná návratná finančná výpomoc Ministerstva financií SR vo výške 74 724 eur na výkon samosprávnych pôsobností z dôvodu kompenzácie výpadku dane z príjmov fyzických osôb v roku 2020 spôsobených pandemiou ochorenia COVID – 19 bola odpustená, takže obec ju nebude splácať. Obec neeviduje žiadne ručiteľské záväzky. Výška úveru vo výške 203 036 eur predstavuje 5,44% očakávaných bežných príjmov roka 2023. Stav úverovej zaťažnosti je tak v súlade s § 17, ods. 6 písm. a) Zákona č. 583/2004 o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy v znení neskorších predpisov (ďalej len „Zákon o rozpočtových pravidlách“) a nepresahuje ani limit uvedený v § 17, ods. 9 Zákona o rozpočtových pravidlách (50%).

V nadväznosti na uvádzané skutočnosti konštatujem, že **výška** celkovej sumy **dlhu** obce **je v súlade** s platným zákonom o rozpočtových pravidlách.

Záväzky zo splácania úverov budú v rokoch 2024-2026 tvorené predpokladanými úrokovými nákladmi vo výške 821 eur v roku 2024, 496 eur v roku 2025 a 134 eur v roku 2026. Okrem toho budú splácané istiny úveru vo výške 67 692 eur v rokoch 2024 – 2026. V roku 2024 tak budú splátky úverov vrátane úrokov tvoriť 1,84% z očakávaných bežných príjmov roka 2023, v roku 2025 bude tento pomer 1,79% z rozpočtovaných bežných príjmov roka 2024 a v roku 2026 1,91% z rozpočtovaných bežných príjmov roka 2025.

Týmto konštatujem, že **suma splátok** návratných zdrojov financovania **je v súlade** s platným zákonom o rozpočtových pravidlách.

Na základe priebežne posudzovanej a hodnotenej celkovej výšky skutočných záväzkov vznikajúcich počas roka 2023 **konštatujem**, že ich vývoj nezakladá vznik skutočnosti pre zavedenie ozdravného režimu a nútej správy v hodnotených rozpočtovaných rokoch (§ 19

zákona č. 583/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy v znení neskorších predpisov).

Návrh viacročného rozpočtu obce Huncovce na roky 2024 - 2026, v súlade s ustanoveniami § 9, ods. 3 zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov, bol zverejnený obvyklým spôsobom, aby sa mohli k nemu občania obce vyjadriť.

V nadväznosti na uvádzané skutočnosti aj napriek uvádzaným rizikám a skutočnosti, že rozpočet bude potrebné po zverejnení aktuálnejších informácií o príjmoch obci aktualizovať,

odporúčam

**Obecnému zastupiteľstvu obce Huncovce
predložený návrh rozpočtu obce Huncovce vrátane programového rozpočtu na rok 2024
schváliť a návrh rozpočtu na roky 2025 – 2026 zobrať na vedomie.**

Ing. Miroslav Karpiš
hlavný kontrolór obce

Huncovce 5.12. 2023